

Antiquae Lectionis Tomus ...

Bipartitus, In Qvo L. Vetera Monumenta, Nunquam Visa, Pauculis Exceptis -
Quorum Catalogum versa pagina indicat

Canisius, Heinrich

Ingolstadii, 1604

Didymus Alexandrinus contra Manichæos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64177)

15
DIDYMI ALE
XANDRINI

LIBER

contra

MANICHÆOS.

Nunc primum in lucem editus.

Interprete

Francisco Turriano Socie
tatis I E S V.

C 2

S.Hie

S. Hieronymus lib. de viris
Illustribus.

D Idymus Alexandrinus captus à par-
ua atate oculis, & ob id elementorum
quoq; ignarus, tantum miraculum
sui omnibus praeiuit, ut Dialecticam quoq; &
Geometriam, quae vel maximè visu indiget,
usq; ad perfectum didicerit. Is plura opera &
nobilia conscripsit: Commentarios in Psalmos
omnes: Commentarios in Euangelium Mat-
thaei & Ioannis, & de dogmatibus, & contra
Arianos libros duos, & de Spiritu S. lib. unū,
quem ego in latinum verti: In Esaiam tomos
decem & octo; in Osee ad me scribens, commē-
tariorū libros tres, & in Zachariā, meo roga-
tu, libros quinq; Commentarios in Iob, & infi-
nita alia, quae digerere proprii iudicis est. Inter
quae infinita, à S. Hieronymo silētio prae-
terita, numerandus est etiam liber iste aduersus Ma-
nichaos, DI-

DIDYMI ALE-
XANDRINI LI.
BER CONTRA MA-
NICHÆOS.

Vlla oppositio contrariorum fit ex toto, quin sint in eis aliqua contrariorum communia. Verbi gratia, album quod est contrarium nigro, & nigrum in iis tantum, quibus differunt, contraria sunt, cum habeant alioqui communem colorem, & qualitatem: nihil enim eorum, quæ talia sunt, priorem oppositionem, quam communitatem habet. omnia enim post illa, quæ habent prius communia, oppositionem fortuantur. in communibus autem non est contrarietas. oportet enim colorem esse, & qualitatem esse, vt sit album; similiter in nigro. ad eundem modum virtus & vitium prius conueniunt in communi ratione qualitatis & affectionis, quàm sint contraria. Si igitur duo principia ingenita sunt, & hæc sunt contraria: vel ex toto sunt contraria; vel sunt aliqua eorum communia: at nihil ex toto recipit contrarietatem, habent igitur hæc communia, esse scilicet, & substantias esse; & si quid aliud in eis commune reperitur. contraria verò ea facit esse alterum bonum, alterum malum; esse item alterum lumen, alterum tenebras. Prius autem cogitatur esse ea substantias, quam cogitentur esse bonum & malum. Contrarietas igitur non est circa communia, sed circa propria. positum autem est esse ea in-

C 3

genita,

nita, nihil autem est ante ingenitum. at est ante hæc contraria aliquid, id scilicet, quod dixi esse in eis commune. ergo non sunt principia ingenita; quia hæc ingenita sunt contraria. quod autem inest eis commune, ante ipsa contraria est, non sunt igitur ingenita principia, quia ante ingenitum nihil est.

Si verò dixerint, non esse contraria ratione ingeniti, reperietur igitur commune eorum hoc. Sed rursus quia malum ingenitè est malum; & bonum ingenite bonum, reperietur ingenitum malum commune amborum; & ingenitum bonum commune item amborum. Si enim bonum sine ingenito non potest reperiri, commune autem est ingenitum; commune rursus erit, quod necessariò sequitur ingenitum; hoc autem est bonum. si verò dicant non esse commune eorum, esse ingenitum: nam quatenus alterutrum est ingenitum, non est alterum ingenitum; erit igitur ingenitum vel bonum, vel malum, non autem bonum & malum. Quare si reperietur bonum ingenitum; malum erit genitum.

Aliter. Omne malum est puniendum, nihil, quod puniendum est, est incorruptibile. nullum igitur malum est incorruptibile, quin sit incorruptibiliter corruptibile. nihil corruptibile est ingenitum. est autem malum corruptibile. malum igitur non est ingenitum. Nul- lum est malum secundum substantiam, malum autem esse, est affectum esse qualitate malitiæ scilicet. at affectum esse qualitate non est substantia, malum igitur non est substantia. Omnia contraria se vicissim interimunt. quæ ingenita sunt, non intereunt, non sunt igitur contraria. contraria enim non sunt ab interitu libera. Nihil ingenitum est mutabile, mutatur a. hoc bonum a malo superatū. bonum igitur hoc non est ingenitum. Quod est ingenitum non expetit vllius interitum, malum a. expetit interitum; malum igitur non est ingenitum. Scripturæ diuinæ non solum malos, sed etiam ipsum diabolum dicunt afficiendum esse supplicio. quod autem supplicio afficiendum est, id omne mutabile est: nihil a. mutabile ingenitum est; nullum igitur ex malis ingenitum est.

Eorum, quæ ex toto sunt contraria, nihil est commune; quare omnino necesse est, vt quod vni inest, alteri non inest, inest autè bono esse ingenitum, malo igitur neutrum horum inest; quare malum non est ingenitum. Quicumque rectè aliquid expetit, si rectè expetit, expetito potitur. expetit a. Deus malitiã delere, igitur malitiã deleri potest. quod si deleri potest, delebitur; deleta a. non est ingenita. Si malum est ingenitum, natura ei inest esse malum; at nemo operas secundum naturam peccat; igitur

tur malū ingenitū nō peccat, q̄ autē nō peccat, nō est in culpa, & reus, reus autē, & in culpa est Satanas, Satanas igitur non est ingenitus.

Diuina scriptura hoīes vocat suarū actionū, & studiorū filios, & foetus, vt iracundos, aut alio peccato obstrictos, ita vt propter peccatū obnoxii sint irē supplicii de eis sumēdi. & filios irē nominat. Paulus itaq; de se, & de similib. Sāctis ait: eram us natura filii irā, sicut & ceteri homines, q̄ hucusq; in peccatis fuerūt. illud a. q̄ appositū est, natura non secundū naturā significat, sed verē. Erasmus. n. inquit, natura filii irā, vt declaret, verē esse obnoxios irā eos, qui peccant. Sicut ergō filius irā efficitur, qui admittit peccatum, sic qui ab eo se ad virtutem transtulit, filius veritatis, ac virtutis. Sic dictū est de quibusdā à Saluatore, justificata est sapientia à filiis eius, filios sapientiē appellat sapientes, etenim quia, qui sunt filii alicuius, ab eo, qui generauit habent, vt sint: habēt a. q̄ qualitate affecti sunt, à qualitate ipsa, vt tales sint, quales sunt. idcirco rectē & cōueniēter filii qualitatis nominantur. Sicut enim sapientes quosdam. Dñs filios sapientiē appellauit, sic alios filios pacis nominauit, cū dixit discipulis, si ingressi fueritis in ciuitatem, vel domū, & ibi fuerit filius pacis, pax vestra, data scilic. ciuitati, vel domui, requiescet super filiū pacis, qui ibi erit. Rursus idem Saluator prudentiores, inquit, sunt filii huius sæculi, quā filii lucis in generatione sua; filios lucis vocat illuminatos cogitatione veritatis, & operibus virtutis, quibus dicit tanquam luminibus, quia facti sunt filii lucis, vos estis lux mundi, eos autē, qui dilexerunt hanc vitam, & ad eam quæcunq; faciunt, referunt, filios sæculi huius nominauit.

Ephes. 2.

Mat. 23.

Luc. 10.
Luc. 16.

Sed licet dixerit prudentiores esse hos filios lucis, non simpliciter dixit esse prudentiores, sed in generatione sua, id est, in rebus ad hoc sæculum accommodatis, prudentiores sunt filii lucis. sunt enim sapientes ad malefaciendum, vt autem bene agerent, intelligere noluerunt. & de Iuda scriptum est, quod esset filius perditionis. Sic enim Dominus de eo dixit: nemo ex discipulis meis periit, nisi filius perditionis. Filium perditionis vocauit, quia fecit, quæ digna interitu erant. non enim cum erat vnus ex Apostolis, & vnā cum illis ministrabat Saluatori, talis erat; sed cum factus est proditor filii Dei, & Magistrī, amans argentum perditionis. Et quia nō erat natura malus, pariter cum aliis discipulis omnibus audiuit; ecce ego mitto vos tanquam oues in medio luporum, si lupos dicit eos qui peccant, oues verō eos, qui virtuti operam nauant. Iudas autem natura malus erat, non erat ouis Christi, quia nō est aptus ad vacāndum

dum virtuti, qui natura malus est. Immo nec ipse diabolus, secundum naturam malus est, sed ex mutatione liberæ voluntatis.

Sicut igitur non solum prauarum actionum & studiorum, sed honestorum filii vocantur, qui ea, ut diximus, exercent, sicut dicebantur scetus qualitarum, qui ab eis accipiunt, ut tales sint, quales sunt, quod quidem ab ipsa qualitate proficiscitur: sic caro peccati, & corpus peccati non simpliciter dicitur, sed quia homo seruit peccato, homo enim corpore, & carne ad libidinem, & alias huiusmodi operationes abutens, corpus suum corpus peccati facit, & carnem carnem peccati. Sicut rursus studiosus & honestus per temperantiam, & virtutem, quæ inde sequitur, corpus suum & animam sanctificat. Virgo itaque sancta efficitur corpore & spiritu, qui est anima, sicut Paulus scribit, cum ait: oportere virginem esse à rebus vitæ huius expeditam & liberam, ut sit sancta corpore & spiritu. Immo etiam in Epistola ad Corinthios scribit: Glorificate Deum in corpore vestro. Si autem glorificatur Deus in corpore hominum, & Deus non glorificatur in malo, non est igitur corpus natura malum: quamuis malum esse faciat peccator, cum ipso vitetur peccando.

1. Cor. 6,
1. Cor. 7,
1. Thess. 5,

Et paulo post eosdem rursus alloquitur, inquit, ac nescitis, quod corpora vestra templum sunt Spiritus sancti, quem à Deo habetis? Si quis templum Dei violauerit, disperdet eum Deus. Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos. Et in epist. ad Thessa. scribit idem Apostolus: Deus pacis sanctificet vos per omnia, ut integer spiritus vester, & anima, & corpus sine querela in aduentu Domini nostri Iesu Christi seruetur. Quomodo autem potest quis per omnia sanctificari, & corpus suum habere integrum, cum corpus non sit aptum ut sanctificetur, si malum est. Si enim natura malum est, non potest recipere sanctificationem. Si verò recipit, liquet non esse natura malum, cum bonitatem recipiat. quod enim natura malum est, non potest capere bonum; sicut rursus, quod natura bonum, non potest capere malum. In altera epistola scribit idem Apostolus ad quosdam: Emundemus nosmetipsos ab omni inquinamento carnis & spiritus perficientes sanctificationem in timore Dei. Hac voce *emundemus* declarauit, esse carnem aptam natam, ut repurgetur à contaminationibus, quæ ex peccato ad eam accedunt. similiter in spiritu & anima. Quod si caro secundum substantiam esset mala, & spiritus secundum substantiam esset bonus, neque spiritus inquinaretur; neque ab iniquatione mundaretur. Præcipit autem utrumque

ab iniquatione mundare, exprimens etiam modum mundationis, perficientes enim inquit, sanctificationem in timore Dei. illud vero etiam rectè, quod ait in timore Dei, vt doceat, habere homines e se, vt obediant, non autem ex necessitate.

2. Cor. 7.

Quòd si perficientes sanctificationem in timore Dei carnem nostram & spiritum ab iniquatione mundamus, perspicuum est fieri hoc accessione sanctitatis. sicut enim ab ignorantia & iniustitia anima repurgatur, cum scientia & iniustitia adest, fuga enim vitii aditum virtutis efficit, sic adueniente sanctificatione, caro & spiritus ab inquinamento mundantur. spiritus autem in his animam significat. Sicut in Actis etiam Apostolorum Stephanus cum lapidabatur & erat prope moriens, preces Deo adhibens, Domine Iesu, inquit, accipe spiritum meum, nihil aliud hic dixit spiritum suum quàm animam suam. Si igitur caro & corpus quandoq; peccati, aliquando sanctificationis dicitur, & ad glorificandum Deum adhibetur, nihil horum natura malum vel bonum est; sed potius vtrumq; libera voluntatis potestate recipere potest. & vsus eius, qui carnem & animam habet, facit, vt nunc sit caro peccati, nunc caro sanctificationis.

18. 7.

Quòd si ita putant, qui non intelligunt quod scriptum est, vnde proferunt, esse carnem peccati, nos tamen id ipsum integre recitantes, sententiam perspicuam reddemus. Sic enim habet: Deus filium suum mittens in similitudine carnis peccati, de peccato peccatum damnauit in carne: huiusmodi est, quod dicit: caro omnium hominum ex coniunctione viri & feminae existit, excepta carne primi parentis, & ea, quam Christus assumpsit, non enim aliter corpus hominis fit, nisi corpora maris & feminae misceantur. Igitur quia Saluator ex sola virgine corpus assumpsit, quod non duxit principium ex coitu, idcirco carnem Domini similitudinem carnis, quæ ex coitu existit, vocauit, non enim simpliciter dixit, habere eam similitudinem carnis, sed similitudinem carnis peccati. similitudo autem carnis peccati caro est, hoc solum ei ex aliis carnibus defuit, quod existit sine viri semine. oportebat enim, vt qui ad salutem hominum veniebat, non acciperet corpus ex coniunctione viri; neque rursus extra successionem hominum, sicut primus homo, ne corpus eius alterius generis esse putaretur. Etenim si ipse etiam ex terra formatus fuisset, sicut fuit princeps generis humani, suspicionem cepissent, qui apparitionem perfectionem introducunt, non

Rom. 8.

D gestasse

gestasse re & veritate corpus hominis. Rursus, si corpus ex coniunctione sumpsisset nulla differentia, existimatus utiq; esset obnoxius esse illi peccato, cui per successionem erant omnes ex Adam perfecti & orti.

Si verò dixerint, si caro peccati est, quæ ex coniunctione viri & femine, nata est, male sunt nuptiæ: audiant isti, quod ante aduentum Saluatoris, qui abstulit peccatum mundi, si omnes homines, sicut alia cum peccato agebant, sic etiam nuptias cum peccato habebant. Vide similiter de corporibus ex connubio natis, intelligendum est, quia post peccatum facta fuit coniunctio Adæ cum Eua; idcirco dicta est caro peccati. Qui enim erat ante peccatum immortalis, factus est per peccatum mortalis, atq; ita successio mortalitatem habet. Similitudinem igitur huius carnis habebat Christus, tamen caro eius non vidit corruptionem. veruntamen per aduentum Christi, sicut ab aliis rebus ablatum est peccatum, sic etiam à nuptiis. itaq; nunc, qui secundum Euangelium viuunt, habere possunt honorabiles nuptias, & torum immaculatam, sicut Paulus scribit fidelibus, honorabiles nuptiæ, & torus immaculatus. fornicatores autem & adulteros iudicabit Deus. distinguens enim nuptias honoratas, & eos, qui eis vtuntur; à scortatoribus & adulteris, non scortationem, nec adulterium vult esse nuptias. ex quo fit, vt neq; peccatum sit coniugium.

Alia cum peccato agebant, id est, nondum peccato per Christum redemptoribus ablato, similiter nuptias cum peccato habebant. Est etiam homines ante Christum agere, & nuptias sine peccato habere poterant, & iusti re ipsa quoque habebant, sed beneficio Christi veniunt,

duz evyvu et.

Aliter etiam dici potest magis physice, Diuina quædam res est virginitas, & tanquam in virtutibus existit. si quis igitur nuptias cum virginitate conferens, ipsas dicat peccatum esse, non absolute sunt peccatum; malum. n. non cõparatione boni malum est, siquidẽ per se tale est. si quãdo igitur aliquid malum dicatur cum bono collatum, ipsum etiam sic collatum, minus bonum fuerit infra bonum antelatum. Qui igitur ad Euangelium accedunt, ad id in primis, ac præcipue accedunt, vt Deum colant, & secundum Deum sapientes euadant, hos sequitur oppugnari ab aliquibus; siquidẽ oportet firmè Christianam religionem suscipere. Cõparatur autem firmitas exercitatio ne cõtra tẽtationes suscepta, vnde necesse est eos subire certamina. & sicut qui præmia in certaminibus proponunt, si ratio postulat, curant, nõ fortuito hunc pugilẽ cum illo committunt & conferunt, sed proportionem virium cuiusq; valde diligenter animaduersa, & considerata: sic nostri certaminis & præmii iudex, non omnes cum eisdem aduersariis copulat, sed potius pro ætate & viribus cuiusq; aduersarium exhibet.

Corin-

Corinthiis igitur, cum essent pueri, scribit Paulus, adhuc tene-
 ri eos passionibus carnis. tentatio, inquit, vos non apprehendit, nisi
 humana; horum enim tentationes & certamina ad res humanas re-
 feruntur. de se autem, & de similibus, & æqualibus, & æquè robustis
 scribit, non est nobis colluctatio aduersus sanguinem & carnem,
 sed aduersus Principes, & potestates, & rectores mundi tenebrarum
 harum: quæ perinde sunt, vt si diceret, vobis, qui altius ascendistis,
 non est pugna aduersus carnem & sanguinem, id est, aduersus hu-
 mana, sed aduersus superiores ordines aduersariorum. hi autem sunt
 species rationalium prauorum, qui voluntate tales euaserunt.

1. Cor. 10.
 Ephes. 6.

Nemo verò existimet, cum diximus species rationalium pra-
 uorum, substantiam prauam nos dicere. Sunt enim species & genera
 etiam eorum, quæ voluntate fiunt. dicimus igitur esse species hone-
 sti iustum, temperantem, prudentem, fortem. quia enim virtus, quæ
 genus est, in species distribuitur iustitiam, temperantiam, & reli-
 quas; necesse est, qui genus participat, id est, honestus, genus sit eorum
 qui participant species virtutum. Similiter cum scientia genus sit
 Grammaticæ, Musicæ, & aliarum, quæ nominantur à genere scien-
 tiæ, necesse est, scientem, genus esse, quod species, quæ à scientia no-
 minantur, continet. Cum igitur species prauorum rationalium dici-
 mus, omnes, qui subter has species referuntur, voluntate prauos esse
 dicimus: ita sit, vt nomina praua, quæ diximus, non substantias de-
 clarent, sed voluntates. Diaboli enim nomen non substantiam,
 sed voluntatem declarat. Ac Iudam quidem, cum homo alioqui esset,
 diabolum dominus nominauit nõ propter substantiam, sed propter
 voluntatem, cum numerans Iudam in discipulis, dixit eis, nonne
 duodecim vos elegi, & vnus ex vobis diabolus est? Et subiungit
 Euangelista, hoc autem dixit de Iuda, qui eum proditurus erat. Si
 enim propter futuram proditorem diabolus vocatus est, non iam
 tunc diabolus erat, quando cum omnibus electus est. electus enim
 cum omnibus est propter virtutem, quæ tunc in eo erat. tunc a. ap-
 pellatus est diabolus, quando quæ ad proditorem spectabant, ope-
 rabatur. Si ergo in Iuda nomen diaboli actionem ex voluntate decla-
 rat, similiter ceteri de alio quopiam dicatur, aliquid voluntatis signifi-
 cat. nouit autem consuetudo vsus nominis huius.

Diabolos itaq; vocamus eos, qui accusant, hi illos, & illi hos. vnde
 quia diabolus Deum accusat apud homines; & homines apud Deum, & homines
 apud eos ipsos inter se, hoc nomen sortitus est: quod si nomen Sata-

nae etiam de ipso diabolo dicitur, sciant, hoc ipsum nomen aliquid etiam voluntatis declarare. vox enim Hebraica Sathanas nihil aliud significat, quam ἀντικείμενον graece, id est, aduersarium. aduersarius autem si de homine accipitur, idem est, quod inimicus nocens. Sicut igitur inimicus voluntate est inimicus; sic etiam aduersarius; sicut etiam horum contraria, amicus enim, & beniuolus, & concors, & idem sentiens, nomina sunt, quae voluntatem declarant; dicitur enim hic amicus, & beneuolus, sicut dicitur diabolus, & sathanas, & malus. Sicut Saluator in Euangelio praeter alia, hoc etiam docuit discipulos precari, & ne nos inducas in tentationem, sed libera nos a malo. etenim & nomen mali voluntatem declarat.

Si igitur in omnibus nominibus, quibus significatur princeps malorum, & primus, qui a virtute defecit, voluntate talis est, non potest secundum substantiam esse malus. quod si dixerint, cum esset substantia, ac natura malus, voluntate etiam habuisse illa ipsa, quibus sic nominatus est; Sciant isti, quod in iis, quae ad substantiam pertinent, non assumitur voluntas. nullus enim dicit, voluntate esse animal, aut lapidem. haec enim εἰσώδη sunt, id est, ad substantiam pertinentia. quare nihil hic voluntatis est. in illis enim sunt ea, quae ad voluntatem spectant, in quibus est voluntas.

Sed fortasse dicent, cur eum, qui futurus erat perniciosus, & pestifer, bonus Deus produxit? sciant qui hoc dicunt, non solum nobis repugnare, sed omnibus, qui prouidentiam Dei ponunt. Multi enim alii, qui prouidentiam ponunt, omnes animantes rationis participes ex Deo esse dicunt, in quibus vitium oritur. Si igitur haec de diabolo dicunt, de omnibus etiam ratione praeditis coguntur hoc dicere. Nos tamen, qui istos non sequimur, dicimus, non esse auctorem vitii, qui eum fecit, qui potest sua propensione, ac nutu ad vitium venire. Animal enim rationis particeps fecit Deus, quod volebat, ut voluntate sua bonum esset, libera alioqui potestate praeditum, qua posset in vtramque partem flecti. volebat enim ut homo esset bonus, eligendo sponte bonum. nemo enim inuitus potest esse bonus, quin potius omnes boni volentes sunt boni. quare oportebat, ut qui voluntate sua futurus esset bonus, potestatem haberet, qua idoneus & aptus esset ad capiendum, quod bonum & honestum esset. Consentaneum vero erat, ut quod bonum capere poterat, posset item malum. Sic fabricato rationis particeps, ut ad capiendam virtutem & vitium vim insitam haberet, datum est mandatum.

ὅτι τὸ ἴδιον
ὄντως ἐστὶν
ὅτι
Sicut ad
substantiam
pertinent
ea, in quibus
substantia
est, sic
ad voluntatem
ea, in quibus
voluntas.

vt virtutem haberet actu, vitium verò non actu, sed sola aptitudine. Lex enim creatoris hortatur, & roborat atq; adiuuat ad virtutem, dehortans naturam à vitio.

Quamuis igitur insit potestas in compote rationis ad capiendum vitium, non propter potestatem est malus iste: vitiorumq; enim, virtutis scilicet & vitii, sunt potestates, & electiones. eligimus enim habere potestatem virtutis, vt eam actu capere possimus, eligimus etiam habere potestatem vitii. tunc enim habemus eam, cum actu virtutem habemus. neq; nostra solum est hæc opinio, sed omnium, qui rectè de animalibus ratione præditis philosophati sunt. licet igitur substantiam, quæ diabolus nominatur, Deus fecit. non tamen fecit, vt esset diabolus, sed vt virtutem suscipere posset, vt eam haberet; & vitium item suscipere, vt ab eo abstineret. Etenim quia non potest virtus cum vitio simul arripi, est autem amica Deo virtus, vitiusq; potestatem immisit vtenti ratione, vt potestatem quidem virtutis ad suscipiendum actum illius participaremus; potestatem verò vitii ad abstinendum à sine potestatis, qui est actus. Quare omnis particeps rationis factus est, vt esset probus, & non prauus.

Si quis igitur ratione vtentium, via auctori, & gubernatori contraria ingressus est, non est culpa fabricatoris & legislatoris, sed eorum, qui contra leges sancitas, & earum prouidentiam vires intenderunt. videmus hæc semper in nobis ipsis accidere. quæ enim filios docemus, cum volumus eos secundum disciplinam instituere, vt disciplina vtantur, non sic tamen vtuntur, vt instituti à nobis sunt: immò contingit aliquando, vt multi filii à patribus in arte medicinae eruditi, non vt oportet, arte vtantur, sed potius pro salubribus, quæ morbos inducunt, ægrotis adhibeant; non est tunc accusanda medicina, nec est in culpa, qui eam docuit, non enim sic is docuit, vt sic iste faceret. facit enim non vt didicit.

Rursus leges quosdam docemus, vt iustitiam defendant, & iniustitiam repellant. Sed tamen vitiosè aliqui exiis, qui ad studium legum accesserunt, contra, atque didicerunt, faciunt, neque tamen continuo leges aut legislatorem criminamur: si enim leges & legislatores iniustitiæ rei essent, non punirent iniustos. siquidem hæc est legis, & legislatoris voluntas, ac sententia, puniendum esse iniustum. & Deus punit Sathanam, & eos, qui leges à Deo latas, transierunt, quibusdam enim prauis dicit, mitite in ignem æternum, qui

præparatus est diabolo, & angelis eius. Sciant igitur qui contra hæc dicunt, dicere eos secum pugnantia. Si enim secundum substantiam diabolus malus erat, & à bono Deo alienus, & par viribus esse poterat. neq; præparasset ei Deus supplicium; neq; mittere eum in supplicium potuisset. dicit tamen præparatum esse ignem Diabolo.

Hoc etiam dicendum est, si bonus Deus immutabilis est, ut quid est, & easdem vires semper habet, & non aliud alius potest, & alius aliter, futurum autem erat, ut post multam noxam, multa m; cladem eum igni sempiterno traderet, quare non hoc à principio fecit, cum se in Deum extulit, & partem eius occupavit? justiores enim tunc poenas in eum decreuisset, utpote in eum, qui in maiorem peccasset. Nunc enim hominibus nocet; tunc autem istorum opinione ipsi diuinitati nocuisset, sicut ipsi sentiunt, lex autem & indignatio justior est contra eos, qui in regem audent, quam qui in aliquos, qui regi obediunt. Si enim sic ipsis de his sentiendum est, aut dicturi sunt igno rare tunc Deum quomodo vlturus esset, & malum impediturus; aut nõ potuisse: at neutrum horum bono Deo tribuendum est. non igitur inimicus Dei ingenitè, contra eum se extulit, sed potius factus aliqui ut esset bonus, potestatem virtutis capiendæ imperfectam & mancã seruauit; potestatem verò vitii suscipiendi ad actum perduxit; vnde puniendus fuit & merito post supplicio affectus est.

Luc. 3

Si verò illud obiecerint, quod à Ioanne Baptista dictum est, serpentes genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere à ventura ira? facite ergo fructus dignos poenitentia, & nolite dicere in vobis ipsis, patre habemus Abraam; potens n. est ex lapidibus istis suscitare filios Abraæ. jam securis posita est ad radicem arborum. ois arbor quæ non facit fructum bonum, exciditur, & in ignem mittitur: audiât isti, non posse eos Ioannem Baptistam obiicere, qui fuit veteris testamti, quod non recipiunt. nihilominus tamè hic contra istos dicendum est, per totum contextum negare Ioannem esse natura bonos, aut natura malos; ait n. illis: facite igitur fructum dignum poenitentia. Poenitentia a. & fructus eius nõ cadit in malum secundum substantiam, nec in bonum natura. Quomodo enim qui semper bonus est, poenitentia indigeat? aut quomodo natura malus bono poenitentia vtetur? Qui n. secundum substantiam malus est, nõ potest à peccato dimoueri, nec utilis esse ei poenitentia: tunc etiã ex lapidibus ostensis dicit excitandos esse filios Abraæ; lapides vocat obstinatos, & adhuc in peccato permanentes. si nãq; eos poenituerit, & deo crediderint, erunt filii Abraæ, q. ideo homo Dei appellatus est, qui in Deum credit, ita ut fides ei reputata sit ad iustitiam. Quia

Homo Dei in nostro exemplari amicus Dei legitur,

Quia verò illud etiam ab istis dici audiimus contra eos, qui ex Abraham, & aliis sanctis viris generati sunt, quod dictum est. serpentes genimina viperarum, Abraham & Abramam significare, intelligant isti dicere se, quæ cum consequentia capitis pugnant: arguit enim eos, quod non essent filii Abraham, sed potius genimina viperarum, dissimulata, & frustra se ex Abraham ortos gloriarentur. ait enim il-
 lis Saluator in alio capite: Abraham non fecit, quem vos patrem ve-
 strum dicitis mētientes. Si enim filii Abraham essetis, faceretis utiq; o-
 pera Abraham: sed vos ex patre vestro estis diabolo, & desideria pa-
 tris vestri vultis facere. ille homicida erat ab initio; & in veritate non
 stetit. bene habet, quod dixit, non stetit, quod quidem declarat, ste-
 tisse ipsum prius in veritate. patrem autem eorum vocavit diabolum,
 propter similitudinem mutationis & qualitat. Quare non Abraham
 & Sanctos cum eo vipers appellavit. ut enim filii viperarum essent, ex
 mutatione habuerunt, quia malis magistris vsi sunt volentes, sicut
 diximus: Ioan, 8.

Ait igitur illis Ioannes, quando quidem auersi à virtute, serpen-
 tes fieri voluistis, (non enim natura tales erant) definite esse fetus
 viperarum, quarum qualitatem habere voluistis, quandoquidem
 pravi ex pravis, & iniqui ex iniquis studuistis esse, sed quia dicitis
 ferre vos signum penitentiae eò, quod ad baptismum venitis, hoc
 autem simulatè facitis; idcirco dico vobis, quis ostendit vobis fuge-
 re à ventura ira? Quem enim peccasse penitet, ideo penitet, ut non
 amplius peccando ab ira in peccantes futura fugiat. rogat autem
 inquis, quis vobis ostendit? ut sit perinde, ac si diceret; qui le-
 gitimè ostenderit se à vitio recedere, non simulabit fieri hoc, vos au-
 tem hoc facitis simulatè, cum ad baptismum venitis: non igitur mū-
 dabimini. Qui enim vult verè mundari, à peccatis desistit, &
 huiusmodi penitentiae fructum affert, faciens opera habitus pec-
 cato contrarii. hoc vos non fecistis, qui vos condemnastis, cum di-
 ceretis, habere vos patrem Abraham, sed hoc non iuuabit, putare ha-
 bere vos patrem Abraham, sed esse eius filios fide, & fuga idolorum.
 Quamobrè tamen si aliquando filii Abraham fuistis, non hoc vos sal-
 vos faciet. eos namq; qui nunc non sunt filii Abraham, potest Deus fi-
 lios eius facere. Quare saluus euadit, qui est filius eius secundū virtu-
 tē, nō qui secundū carnē. Quod si fuerit secundū carnē filius Abrae,
 ne gloriatur, & se jactet; potest enim quod huiusmodi est excidere, &
 transferri. Sanè qdē, & qui nō potuerunt hoc nancisci, ut filii scilicet Abra-
 hae es-

1. Cor. 4.

hæ essent secundum carnem, poterunt nihilominus esse filii Abrahæ. Etenim Paulus, quos non generavit carne, dicit in Christo; per Evangelium ego vos genui. Verum cum hæc auditis, ne contemnatis, quia ira in eos, qui peccant, retardetur, jam enim in eo ipso, quod peccat nequam, præfens habet supplicium, quo afficiendus est. Quamobrem scitote jam securim radicibus arborum propinquare. radices vocat non eas, quas videmus, sed homines qualitate vitii affectos. Radix enim harum arborum est pessimus habitus, ex quo fructus non idoneus ad vescendum, sed venenatus, & pestifer nascitur. ipsum igitur vocavit fructum non bonum. Itaque quamvis securis supplicium significat, arbor verò hominem peccantem, non sunt hæ naturæ pugnantés: proponuntur enim minæ supplicii ad mutandum arbores. Qui enim minatur delinquentibus, per minas ipsas mutare vult. Quare si per comminationem securis, qua sunt arbores putres excindendæ, suadet ipsis, ne malum fructum ferant, sed bonum, non est natura mala arbor, neque natura malum supplicium.

Sed fortasse dicent, Si vitio mutat malos, bonum est vitium esse; si autem bona est animadversio & supplicium, contraria auté supplicio est promissio, & contraria non possunt simul esse bona, promissio igitur mala est; at promittit Deus hanc: non est igitur mala, quod si promissio nõ est mala, sed bona, supplicium est malum, quod si malum est supplicium, non Deus, sed Satanus illud infligit. infligit autem non suis, sunt enim & ipsi mali, & necesse est ipsum etiam Satanam subire supplicium, restat igitur, ut bono & non malo infligat: at fieri hoc non potest: non igitur Satanus illud infligit, sed Deus. Omne autem, quod à Deo infligitur, vtiliter infligitur, cum sit bonum, vel efficiens bonum, vel prohibens malum. Deus igitur volens prohibere malum, supplicium constituit: non autem aggrediretur prohibere malum, nisi malum probiberi posset. hoc verò prohibitum, non potest esse natura, & ingenitum. lapsi verò etiam in hoc sunt ineruditi, qui animadversionem contrariam esse promissioni putaverunt. Vtraque est enim remuneratio; promissio quidem remuneratio bonorum, quæ mercedem illis affert, animadversio verò malorum, quæ mercedem soluit

illis, qui voluntate diuinas leges
violauerunt.

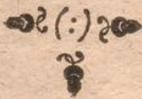
F I N I S.

Ad

Ad Lectorem.

Hucuso hoc Didymi contra Manichæos opusculo, incidimus in primū Tomum Apparatus sacri R. P. Antonij Possenuini, Societatis IESV Theologi, in quo illud ipsum Didymi opusculum typis descriptum inuenimus. Quod te nescire nolui, Lector, ut non mihi, sed R. P. Possenuino; (qui versionem Didymi calamo exarata[m] ad nos miserat) tanquam primo editori gratias persoluas.

E T L

12
[Faint, illegible text]

Ad Lectorem.

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]